

ماهیت شناسی جنگ
(در فضای عدم تقارن)

مولف: دکتر نیک بخش ح...

۱۳۹۲

سرسناسه	: حبیبی، نیک‌بخش، ۱۳۴۴
عنوان و نام پدیدآور	: ماهیت شناسی جنگ در فضای عدم تقارن / نیک‌بخش حبیبی
مشخصات نشر	: تهران: نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی نیروی هوایی، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	: ط، ۵۰۴ص: مصور، جدول، نمودار.
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: جنگ، عدم تقارن، ناهمترازی، ناهمگونی در نبرد
موضوع	: دفاع ملی
شناسنامه ده	: ایران: ارتش. نیروی هوایی. مرکز انتشارات راهبردی
ردیف کتابخانه	: ۱۳۹۲م۲/ح۲۴۰/۲۲۴۰
ردیف یوئی	: ۳۵۵/۰۲۱۸
شماره کتابخانه	: ۳۱۹۳۶۱۵

تألیف: دکتر نیک‌بخش حبیبی
ویرایش تخصصی: دکتر احمد مهرنژاد، علیرضا جوادری
ویرایش ادبی: محسن سنجابی
ناشر: مرکز انتشارات راهبردی نهاجا
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۵۵۰-۹-۲
ISBN: 978-600-92550-9-2
تاریخ انتشار: ۱۳۹۲
نوبت چاپ: اول
چاپ و صحافی: ایران مصور
صفحه‌آرایی: سعید رستگار
طراحی جلد: علیرضا عشقی فکور
امور رایانه: داود زرنگ نصرآباد، سعید رستگار، یاشار جسمانی
قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

سخن ناشر

ملت‌ها و دولت‌ها در طی قرون متمادی به دنبال راه و روشی برای اجتناب، خنثی کردن، جلوگیری و مقابله با قدرت‌های مهاجم و قوی با تکیه بر نقاط قوت خود و آگاهی از نقاط آسیب‌پذیر دشمن بوده‌اند. در فلسفه‌ی نظامی دولت‌ها، از دیرباز ارتش‌ها بر اساس تهدیدها موجودیت و سازماندهی می‌یابند و حتی تحول و دگرگونی پیدا می‌کنند.

نکته‌ی حایز اهمیت این است که چنین تحول و تغییری اگر با پیش‌بینی و تمهیدات لازم و مناسب صورت پذیرد، می‌تواند تهدید پیش آمده را به فرصت تبدیل کند و این فرصت همان شکل‌گیری نوع خاصی از نیروهای نظامی است که برای بقا و پایداری نیازمند سازماندهی معقولانه، انعطاف‌پذیر و توانمند در برابر هر تهدیدی خواهد بود.

ماهیت شناختن جنگ، بررسی وقوع پدیده‌ها در جنگ بر اساس اصل «علت و معلول» (برای هر معلول علت یا علتهایی آشکار، قابل تفسیر و درک وجود دارد)؛ امری است که باید از سه جنبه‌ی نظری، تاریخی (زمانی) و تجربی مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

تقویت این نوع فرآیند قضا، قدرت پیش‌بینی را در فرماندهان نظامی با آشکارسازی وقوع پدیده‌های پیچیده در جنگ‌های امروزی، عدم تقارن افزایش می‌دهد. کتاب حاضر مقدمه‌ای است برای رفع این نیاز و پاسخی برای افزایش سطح آگاهی و ادراک همه کسانی که تلاش می‌کنند تا راهی برای بقا، پایداری و پیروزی در شرایط پیچیده امروزی را بیابند.

مرکز مطالعات راهبردی نیروی هوایی با تأیید اهمیت این موضوع بر آن شده تا با انتشار این کتاب که نویسنده آن تلاش کرده جنگ را در فضای عدم تقارن متغیرات از آن چه که قبل از این بوده بشناسد و معرفی کند و توانمندی‌های ملی را در حوزه دفاع همه جانبه در محیط آشوبناک کنونی معرفی کند و از محتوی و اصول آن برای نبرد، پایداری و پیروزی استفاده نماید.

امیدواریم که این اثر گامی هر چند ناچیز برای رسیدن به این مقصد عالی تلقی شود. از عموم اندیشمندان سیاسی و نظامی برای نقد و بررسی، پیشنهاد و ارتقای مطالب ارائه شده تشکر می‌شود. خواهشمند است جهت ارتقای اثر فوق، ایده‌ها و نظرات خود را از طریق ایمیل ۳۳۳۴۰۷ یا شماره ۳۳۳۷۴۳۶ و یا پست الکترونیکی مولف (nikbash@gmail.com) ارسال فرمایید.

مرکز اشارات راهبردی

نیروی هوایی ارتش ج.ا.ا

۵	فصل اول : مفهوم شناسی جنگ و عدم تقارن
۶	مقدمه
۱۰	پدیدار شناسی جنگ
۱۴	تمایز شناسی (جنگ) و (نبرد)
۱۶	جنگ دکترین نظامی
۲۲	سیاح دکترین
۲۵	واع دکترین
۲۶	تفاوت اصل جنگ دکترین
۲۶	تفاوت نبرد با نبرد
۲۷	سطوح جنگ
۳۴	متغیر شناسی جنگ
۳۷	ابعاد جنگ
۳۹	عرصه شناسی تحول جنگ ها
۵۴	مفروضات عملیاتی جنگ های آینده
۵۷	توصیه های عملیاتی آینده
۵۸	انقلاب در امور نظامی یک ضرورت راهبردی
۶۲	جنگ و آمادگاری (لجستیک)
۶۴	روش های آمادگاری یا لجستیکی
۶۶	زنجیره تامین لجستیکی
۶۷	ساختار لجستیک نظامی
۶۸	عدم قطعیت اساس جنگ های آینده
۷۱	جنگ شناسی در اندیشه نظامی غربی
۷۵	جنگ و جهاد
۷۵	جنگ و دفاع همه جانبه مردمی (رویکرد نوین دفاع و درگیری)
۷۹	فصل دوم : ماهیت شناسی عدم تقارن
۸۰	پدیدار شناسی عدم تقارن
۸۷	تبار شناسی عدم تقارن
۹۳	شناخت وجوه عدم تقارن
۹۷	عدم تقارن و جنگ نامنظم
۱۰۲	تحول اندیشه های نظامی در حوزه ی عدم تقارن
۱۱۳	شناخت فضای عدم تقارن

۱۱۳	الف- ویژگی‌ها و مشخصه‌ها
۱۲۲	ب- الگوهای درگیری در فضای عدم تقارن
۱۲۵	پ: عناصر نبرد عدم تقارن
۱۳۳	رویکردشناسی جنگ با ماهیت عدم تقارن
۱۳۹	ماهیت شناسی تهدیدات عدم تقارن
۱۵۲	قدرت هوا- فضایی، مولفه تعیین کننده عدم تقارن
۱۵۶	برتری فناوری هوا-فضایی از واقعیت تا توهم
۱۶۰	چالش شناسی نبرد با ماهیت عدم تقارن
۱۶۵	شکل گیری جغرافیای عدم تقارن
۱۷۰	درجه بندی منافع ملی آمریکا
۱۷۲	ا- جغرافیای عدم تقارن
۱۷۳	الف- مهار نظامی
۱۷۵	ب: مهار نظامی
۱۷۹	فصل ۱۱: ماهیت شناسی جنگ در فضای عدم تقارن
۱۸۰	جنگ و نظریه های نوین درگیری
۱۸۰	الف : نظریه قابل نبرد (ستراتژی)
۱۸۵	• تقابل میرده نتیجه ی جنگ
۱۸۸	• تقابل راهبردی و عملیاتی جنگ
۱۹۱	• تحلیل نتایج نبرد در نبرد متقابل
۱۹۴	ب : راهبرد مقاومت مسلحانه پایدار
۲۰۰	پ : نظریه راهبردی آسیب محوری
۲۰۲	• رویکردشناسی نظام دفاعی
۲۰۴	• شناخت و تحلیل نظام های دفاعی
۲۱۹	• آسیب شناسی و ظرفیت سازی قابلیت ها
۲۲۱	• رویکردهای دفاعی و راهبردها
۲۲۲	• راهبرد آسیب محوری و خودایمنی دفاعی
۲۲۵	• آسیب محوری و تاثیرات راهبردی
۲۲۸	ت : نظریه فلج ذهنی جنگ
۲۳۲	ث : نظریه فلج سیستمی جنگ
۲۴۰	ج : نظریه بنیان مرصوص جنگ
۲۴۴	• ابعادشناسی نظریه بنیان مرصوص
۲۵۰	• هسته معنوی نظریه بنیان مرصوص

- ایجاد شرایط مبهم با استفاده از اصول شطرنج (دفاع شطرنجی) ۳۶۹
- ایجاد شرایط مبهم با دفاع سلولی (دفاع ارگانیکی) ۳۷۴
- سایبرنتیک و دفاع ارگانیکی در شرایط مبهم ۳۷۷
- طرح ریزی دفاع سامانه‌ای (سیستمی) در شرایط مبهم ۳۸۱

فصل ششم نمونه‌های جنگ در شرایط عدم تقارن ۳۸۷

مقدمه ۳۸۸

الف : اولین نبرد پارتیزانی (جنگ ایران و روم) ۳۸۹

• کلیات نبرد پارتیزانی حران یا (کارهای) ۳۹۲

• نبرد پارتیزانی حران به روایت پلوتارک ۳۹۶

ب : جنگ روسیه - فنلاند (جنگ زمستان) ۴۱۸

ج : جنگ ایران و عراق (جنگی جهانی در ابعاد منطقه‌ای) ۴۲۵

طرح ریزی برای آغاز جنگ ۴۲۶

• تحولات جنگ ایران و عراق ۴۲۹

• زمین‌ها و پست‌های دفاعی ایران ۴۳۵

• اسباب و اوری هوایی (پایگاه هوایی دزفول) ۴۳۹

• ادوات جنگ و کامیوها ۴۴۳

• مقاومت ایران و لبنان بین‌المللی ۴۴۸

• نتیجه جنگ عراق علیه لبنان ۴۵۲

ت : جنگ (مقاومت) شهری چچن و روسیه ۴۵۳

ث : جنگ کوزوو (ناتو و صربستان) ۴۵۹

• نتایج جنگ کوزوو ۴۶۵

ج : حزب الله لبنان نماد تکرار مقاومت پیروز ۴۶۹

• سیر جنگ ۴۷۱

• تغییر راهورد یا تاکتیک حزب الله ۴۷۹

• پایان جنگ ۴۸۲

منابع و مأخذ ۴۸۵